

Deus ex machina, avagy Isten harcol a népéért

Lekció: ApCsel 7,2-36; 44-51./Textus: 2Krón 20,1-30

1. Bevezetés

A közelgő nyári táborban elhívásunkkal, Isten ajándékaival, az örömmel fogunk foglalkozni. Napról-napra közelebb vagyunk azokhoz a napokhoz, amikor ezeket a témákat közel engedjük magunkhoz. A tábort megelőző két vasárnap, mielőtt az öröm témájába beleengedjük magunkat, olyan bibliai szakaszokkal foglalkozunk, amelyek az érem másik oldalát mutatják meg. Nehézségről, megpróbáltatásról, mélyégről és szabadulásról szólnak. Azért, hogy amilyen őszinteséggel és odaadással fogjuk átadni magunkat annak, mit jelent az öröm Istenben, Isten előtt, ugyanígy őszintén menjünk Isten elé a mélységeinkkel is.

Az elmúlt héten egyéni panaszénekekkel volt dolgunk. Olyan helyzettel, amikor valaki az egyéni mélységéből, nehézségéből kiált. Ma egy közösség szorult helyzete, nehézsége van előttünk. Az elmúlt vasárnap lírai szöveggel volt dolgunk tele képekkel, hasonlatokkal, költői megoldásokkal. Itt egy leíró szakaszt olvastunk, ami viszonylag könnyen érthető, logikus, egymás után történnek az események.

A Kr.e-i 800-as évek közepén járunk egy számunkra talán ismerős, de mégis kicsit idegen világban. Az ókor világa több mindenben hasonlított a miénkhez (pl. az ember ember volt akkor is, a Római Birodalom egy klasszikus globalizált világ, stb.) mégis elegendő a különbségek száma is ahhoz, hogy idegen legyen számunkra. Háborúk, sok barbárság, bosszúhadjárat, fosztogatás, hadizsákmány, ország-ország elleni politikai/katonai szövetsége... Kemény és durva világ. (Bár ha így végignézzük, a legtöbb ma is megvan!)

2. Szorult helyzet

I.

Izrael országa két részre szakadt már akkor. Az északi országrészben Aháb volt a király, aki eléggé távol volt Istentől és neki nem tetsző dolgokat hajtott végre. Sok bálványimádás, gonoszság, sötétség jellemezte ezt az időszakot. Mindeközben Júda, a déli országrész inkább keresi Istent, de itt sem tökéletes a helyzet. Jósáfát a király, aki keresi Isten akaratát, de döntéseiből úgy tűnik, bizonytalan, sokkal inkább emberi ésből próbálja megoldani a helyzeteket, vezetni a népet, mintsem hitből, Isten vezetése alapján. Többször kerül bajba emiatt ő és a népe is.

II.

De mi volt ennek a konkrét szorult helyzetnek az oka? A múlt vasárnap, mikor az egyéni panaszék volt előttünk, beszéltünk sokat az okokról. A személyes felelősségről, a vétkekről, mulasztásról és az ellenségekről, körülményekről is. Itt egészen világos, hogy nem a derült égből támadtak Júdára ellenségei. Találunk egy meglehetősen egyszerű okot, ami meghatározza ezt a helyzetet. A Krónikák 2. könyve 19. fejezetében olvashatjuk, hogy Jósáfátot megítéli az Úr az Ahábbal való szövetség miatt. Jósáfát megértette, elfogadta ezt a feddést, ítéletet, de ennek a szövetségnek, a politikai döntéseknek voltak következményei. Jósáfát belekeveredett az északi országrész szövetségeseiként annak politikai manővereibe, és ennek következményeként Aháb halála után annak korábbi ellenfelei Jósáfát és Júda ellen fordultak. Móábot Damaszkusz (Szíria) támogatta Jósáfát ellen, mint Izrael és Júda ellenfeleinek szövetségese. Többen fognak össze ellene és népe ellen, hogy leszámoljanak vele.

III.

Jósáfát helytelen politikai döntéseinek következménye áll előttünk itt: A Holt-tenger nyugati partján lévő karavánúton már csak félnapi járóföldre van az ellenség- olvastuk a történetben. Tényleg szorult a helyzet, tényleg nagy a baj. Az ellenség egyértelműen számbeli fölényben van. Ha az ellenség betör Jeruzsálembe, veszik a város, a függetlenség, a királyság, talán maga a király is...

3. Mit tesz Isten népe?

I.

Mit tesz egy ilyen helyzetben egy vezető? Mit tesz Isten népe? Jósáfát „nagysága”: ebben a kritikus helyzetben nem külső segítségért fordul, hanem Istenhez: alázatra, országos böjtre hívja az embereket. Félelemből, vagy higgadt átgondoltsággal- tanácsadóinak szavára vagy saját gondolataira, de jól reagál. Ahelyett, hogy szövetségest keresne, vagy elkezdené szervezni a sereget, Isten elé megy, és oda hívja népét is. Nagy dolog ez annak a fényében, hogy Jósáfátnak jól bejáratott működése volt az ilyen háborús szituációkban, és ez alapvetően nem az Istenhez való ilyesfajta fordulás volt.

II.

Jósáfát imádkozik. Imádsága hasonlít Salamon templomszentelő imádságára. Nem tudni, hogy ennyire a fejében volt, vagy lejegyzett imádság volt ez, amit felolvasott- a lényeg a tartalom. Isten házában van a menedék, ez a hely az Isten által választott hely az emberrel való kapcsolódásra, kapcsolat felvételre, a találkozásra.

III.

Mire hivatkozik Jósáfát, miközben imádkozik és segítségül hívja Istent? Nem pusztán könyörög, nem pusztán kiált, esedezik, hanem emlékezteti Istent (és persze magát és a népet is) az Atyákkal kötött szövetségre, Isten szabadító tetteire a múltban, amik Isten szövetségi hűségének jelei. Igen, Isten hatalmas, szabadító Isten, és nagy dolgokat tett a múltban. Ez az emlékezés azonban valljuk be, kicsit egyoldalú. Mert ha már szövetség, akkor szövetségi hűség. És ha szövetségi hűség, akkor ugye Isten részéről nincs hiba, az emberi oldal annál gyengébb. Érdekes, hogy ebben az emlékezésben Jósáfát nem tér ki részletesen az Isten ellen lázadó népre a pusztai vándorlás során, vagy a tőle eltávolodott királyokra, vagy a kettészakadó országra. Fontos kérdés, hogy miközben Istenhez szól ez az imádság, kit is emlékeztet és mire? Valószínűleg sokkal inkább a népnek kellett ezeket a dolgokat átgondolni, megnyugodni és bizalmat, hitet nyerni Isten szabadító kegyelmében, ahogy eddig is megtapasztalhatták a múltban.

IV.

Jósáfát elismeri Istennek: tehetetlenek vagyunk, csak Rád tekintünk. Isten aktív volt a múltban is, ő szabadította meg akkor is a népet és most is ez a helyzet. Mondja ezt az a király, aki élete során elég sok mindent próbált meg emberi erőből, okosságból, tettekből, emberi akaratból megoldani. Talán tapasztalta ennek a korlátozottságát, végességét, és őszintén fordul emiatt Istenhez. Az biztos, hogy Isten meghallgatja ezt az imádságot, mert válaszol.

V.

Az Úr Lelke kiárad, és itt kezdődik a szabadítás! Jaházriel lévita elkezdi prófétálni (nevének jelentése: az Úr látást ad). Furcsa, hogy nem egy prófétára, hanem egy templomi szolgára, egy énekesre árad a Lélek, és általa szól Isten. Milyen felelőssége volt ebben a helyzetben ennek az embernek, gondoljunk csak bele! Használja-e a prófétai ajándékot- ott az adott helyen vagy sem? Elhiszi-e, hogy Isten általa szól? Nem a saját lelkesedése-e mindez? Az üzenet a következő: legyetek adott helyen adott időben, és legyél tanúja Isten hatalmának. Micsoda perspektíaváltás ez: az imádságban elhangzik, hogy tehetetlenek vagyunk, a válaszban pedig itt van: nem is kell semmit tenned (mármint azt nem kell tenned, amire te gondolsz). Ne féljete, az Úr harcol értetek (ld. Ex 14, 13). Ti tanúi lesztek a csodának! Imádkoztatok azért, hogy milyen szabadítást adott Isten az egyiptomi szabadulás idején- hát akkor most újra megtörténik mindez. Álljatok veszteg és nézzétek meg, hogyan szabadít meg titeket az Úr! Milyen nagy szeretet és gyengédség ez Isten részéről. Nem megy bele például az egyoldalú emlékezés kérdésébe, vagy nem kezdi el felsorolni a bűnöket, vagy, hogy „Én megmondtam...”. Hanem cselekszik. Mert ennek van az ideje...

VI.

Ezen a ponton egyébként egy különleges dolog történik. Valamilyen módon „megáll az idő”. Helyreáll Isten királysága: a földi király szinte „eltűnik” és arra bízta az embereket, hogy a mennyei királyban bízzanak. Ritka pillanat Izraelben, a királyság korában. Előképe ez annak, ahogy Isten uralma, Isten országa megjelenik földi, tökéletlen és töredékes keretek közt... Közösség formálódik, igazi közösség. A gyülekezet ott van, együtt vannak, és várják Isten cselekvését. Biztos volt, akinek mindez hihetetlen, vagy nem is értették, de nem zúgolódtak, hanem várták, mit tesz értük Isten.

4. Hogyan szabadít meg Isten?

I.

A szabadítás csodálatos, és ahogy számítani lehet rá, Isten közbeavatkozik, és megmenti választott népét. A háborús taktika ellentéte ez: a király a néppel tanácskozik és egy fölfegyverzett előhad helyett ünnepi lévitákat küld előre! El tudom kérdezni, mit érezhettek a léviták. „Menjünk mi elől? Jó vicc... de mindegy, ha meghalunk, legalább előbb halunk meg” Irreális dolog, de erre hívja Isten a népet, ők pedig mennek és zengik: Isten jó, örökké tart szeretete.

II.

Isten pedig, aki ura a történelemnek, eseményeknek, lát minden összefüggést: a koncon előre összevesző szövetségesek egymásra törnek. Lázadók támadnak az ellenségen belül: mint Gedeonnál (Bír 7, 22). Egymást pusztítják el. Helyzet megoldva. Isten győzelem a „hálaadás völgyében”. Sőt, hadi zsákmányt, ahogy olvastuk, nem keveset. A hit ereje nagyobb győzelmet aratott, mint az emberi erő valaha tudott volna.

III.

Mennyire egyszerű. Az ember dolga magasztalni Istent, Ő meg cselekszik. De mi van akkor a félelmeinkkel? Mi van a kétségeinkkel, mi van, ha nincs egység a közösségen belül? Mi van, ha Isten nem vagy nem úgy cselekszik? A válaszom: nem tudom. Azaz tudom: ha ezekre figyelünk, az vereség. És félre ne értsük, Isten nem mindig ilyen csodálatos módon szabadít meg, és nem mindig önfeledt örömezésre hív, hogy zsoltárt zengve hulljunk az ellenség karjaiba. De ha megmondta, akkor így lesz. És itt van a lényeg számunkra: keresztyén emberként, keresztyén közösségként meg kell értenünk Isten vezetését, útmutatását és aszerint kell követnünk Őt! Meg kell értenünk, mire hív minket, és abban fog megáldani. A saját jó ötleteink nem fognak áldást eredményezni önmagában. Ha Isten vezet valamire, azt meg kell tennünk, azt végig kell csinálnunk, mert ott lesz velünk. Amire nem hív, amiben nem vezet, abban viszont nem szabad mozdulni.

5. Mi hát a dolgunk?

I.

A történet tanulság Isten mindenkori választott népének jelenére is! Isten megszabadít a veszedelemből, valóságosan – ma is! Akár külső, akár belső veszélyektől. Ugyanakkor egy nép, egy közösség sem bújhat ki tetteinek, döntéseinek (vezetői tetteinek és döntéseinek) következményei alól. Ezek között és ezek ellenére is remélhetjük és hihetjük, hogy Isten megkegyelmez nekünk és megmutatja a szabadítását!

II.

Példaadó a közösségi összefogás, a vezetők és vezetettek egymásra utaltsága, egysége. A bajban azt gondolnánk, ez természetes - de sajnos nem az. Közösségi nehézség, problémák, küzdelmek alatt különösen fontos, hogy ezt megéljük, tapasztaljuk! Fontosabb adott helyzetben, mint, hogy vannak-e jó ötleteink a megoldásra, szabadulásra! Felelősségünk van egymás felé: a gyülekezet közösségében odafordulni egymás felé az egyéni és közösségi bajban: biztosítani egymást a testvéri közösségről, szeretetről, megbocsátásról. Akkor is, ha ezt már elmondtuk egymásnak sokszor...

III.

Azt olvastuk, hogy a környező népekben rettegés lett a csoda láttán: felismerik Isten Izraelben munkálkodó hatalmát! Isten szabadítása a legnyilvánvalóbbá Krisztusban lett a számunkra mindenkire vonatkozóan. Nem úgy történt az a szabadítás, ahogy az ember gondolta. Isten fia eljön a földre, megölik a sajátjai- ez a nagy szabadítás? Igen, elvégeztetett. Így. Ilyen módon. A tökéletes áldozat szenvedett a népéért. Benne van a váltság és reménység! Látják-e a közösségen a „környező népek?” A szomszédod, a barátaid... ma erre hív Isten.

IV.

A szabadítás hasonló az egyiptomi szabaduláshoz: azért történik, hogy emlékezzenek, átéljék, és ennek mentén hűségesen éljenek! Nem mindig szabadít meg Isten- úgy és akkor, ahogy én gondolom... De megszabadít azért, hogy ennek mentén hűséges követésre, elkötelezett, élő kapcsolatra hívjon. Erre hív most is minket, téged. Átéltük sokszor Isten kisebb, nagyobb szabadításait! Mindezt azért, hogy erre emlékezzünk, és hálából odaszánjuk magunkat Istennek. Ebben újulhatunk meg az úrvacsorai közösségben!

V.

Intő példa a számunkra Jósáfát további élete. A nagy szabadulás után, mikor elmúlik a veszély, újra emberi eszközök, ügyeskedés, saját erőből megoldás az, amit látunk: 2Krón 20, 35-37: „Azután társult Jósáfát, Júda királya Ahazjával, Izráel királyával, aki bűnös dolgokat vitt véghez. Azért társult vele, hogy hajókat építsenek, amelyeknek Tarsísba kellett volna menniük. A hajókat Ecjón-Geberben építették. Elíezer azonban, a márésái

Dóдавáhu fia így prófétált Jósáfát ellen: Mivel társultál Ahazjával, összezúzza művedet az Úr! Össze is törtek a hajók, és nem tudtak eljutni Tarsísba.”

Ne rendeződj vissza! Engedd, hogy Isten szabadító kegyelme, csodái formáljanak, hatással legyenek az életedre! Már sosem lehet úgy, mint előtte volt, ha ezt megélted. Jézusban Isten megszabadított a legnagyobb ellenségtől, a haláltól. Élj a szabadításnak a hatása alatt, áldjad Őt és ne feledd el, mennyi jót tett veled!
Ámen!

Thoma László